

Dvije škole pod jednim krovom: najvidljiviji primjer diskriminacije u obrazovanju u Bosni i Hercegovini

Sukob u Bosni i Hercegovini devedesetih godina prošlog vijeka doveo je do ogromnog raseljavanja i etničke homogenizacije na mnogim područjima. U pokušaju da se taj proces preokrene i podstakne povratak izbjeglih i raseljenih osoba, praksa „dvije škole pod jednim krovom“ uspostavljena je kao privremena mjera u tri etnički podijeljena kantona Federacije Bosne i Hercegovine (Zeničko-dobojski, Srednjobosanski i Hercegovačko-neretvanski kanton). Djeci različite etničke pripadnosti, koja su ranije pohađala nastavu u zasebnim, često neadekvatnim privatnim prostorima (kućama, barovima ili restoranima), ovom privremenom mjerom data je prilika da barem stižu obrazovanje u jednoj školskoj zgradi. Nažalost, ova privremena mjera je postala stalna, bez ikakvog sistemskog rješenja na vidiku za prelazak u integrirane škole.

Kako izgledaju?

Karakteristike „dvije škole pod jednim krovom“ se razlikuju od slučaja do slučaja. Vidljive manifestacije ovih škola su zgrade, ili kompleks zgrada, u kojima je u predratnim godinama bila smještena jedna osnovna ili srednja škola, ali sada su smještene dvije. Djeca istog uzrasta, koja pohađaju iste ili slične programe na istoj lokaciji, razdvajaju se na osnovu etničke pripadnosti. Djeca su de facto odvojena pomoću fizičkih ili nefizičkih prepreka, kao što je korištenje zasebnih ulaza, pohađanje škole u različitim smjenama i sl.

Ovakvom segregacijom djece podstiče se podjela i uvodi pojam vještačkih razlika. U poslijeratnoj BiH, time se nastavlja podsticati nepovjerenje i kočiti pomirenje, a dugoročno je prijetnja po stabilnost i ekonomski prosperitet.

Uz sve to, sistem „dvije škole pod jednim krovom“ ekonomski je nedjelotvoran, što negativno utiče na kvalitet obrazovanja.

Nastavkom ove prakse rizikuje se produbljivanje postojećih podjela među mladima, slabljenje društvene kohezije i povjerenja javnosti u institucije, te dugoročne stabilnosti u BiH.

Kontinuirani nedostatak konkretnih mjera, politički zastoj i polarizacija nastavljaju ometati korake ka djelotvornom provođenju nediskriminatornih mjera.

Zašto su diskriminatorne?

Praksa „dvije škole pod jednim krovom“ predstavlja kršenje međunarodnih konvencija i domaćeg zakonodavstva. Postoje izričite zakonske odredbe, bilo na državnom ili nižim nivoima, kojima se zabranjuju diskriminacija i segregacija kao oblik diskriminacije.

Dok učenici i učenice imaju mogućnost pohađanja bilo koje od škola u okviru modela „dvije škole pod jednim krovom“, praksa je pokazala da će pohađati onu školu u kojoj preovlađuju pripadnici i pripadnice njihovog naroda. Uz nastavni plan i program, školsko okruženje je takvo da se u njemu mogu dobro osjećati samo pripadnici i pripadnice istog naroda.

Iako je potreba da se zaštiti kulturni identitet razumljiva, zloupotreba istog nije, što je potvrđeno i u Izvještaju za BiH Specijalnog izvjestioca UN-a za oblast kulturnih prava, u kom se navodi: „pretjerano naglašavanje kulturnih razlika, uključujući jezičke razlike, koristi se da se opravdaju prakse kojim se nameće segregacija učenika na osnovu etnonacionalne pripadnosti“. Postoje i odluke domaćih sudova koje su tu praksu ocijenile diskriminirajućom, ali ih tek treba provesti.

Od napretka do nazadovanja

Ograničavajući, ali značajan iskorak preduzet je prije više godina na nekim lokacijama, a to je administrativno i pravno ujedinjenje „dvije škole pod jednim krovom“. To znači da ranije razdvojene škole postaju jedno pravno lice, s jednim nazivom, jednim budžetom, jednim školskim odborom, jednim direktorom/icom i jednim zamjenikom/icom (različite etničke pripadnosti), jednim nastavničkim vijećem, jednim vijećem roditelja i jednim vijećem učenika/ica te zajedničkim administrativnim i pomoćnim osobljem.

Škole koje su administrativno i pravno ujedinjene i dalje se suočavaju s izazovima, ali takav pristup je pozitivan i, uz komplementarni rad u drugim oblastima obrazovanja poput kurikularne reforme, mogao bi biti osnova strateškog pristupa kako bi se prestalo s praksom „dvije škole pod jednim krovom“.

Premda je administrativno i pravno ujedinjavanje škola ukazivalo na to da je iskorak napravljen, ukupna situacija se ne popravlja. Naprotiv, bilo je pokušaja da se osnuju nove „dvije škole pod jednim krovom“ ili da se djeca potpuno odvoje u monoetničke škole. Ovo posljednje se praktikuje u multietničkim područjima gdje se djeca prevoze u škole u ona područja u kojima čine etničku većinu. Te su mjere dijametralno suprotne praksi koja je danas potrebna za napredovanje, pomirenje i prosperitet mladih ljudi u BiH.

Za ovo pitanje još uvijek nije pronađeno rješenje. Kantonalne vlasti, koje imaju primarne nadležnosti u obrazovanju u FBiH, ne pozivaju se na odgovornost zbog neuklanjanja diskriminacije u obrazovanju.

Ne postoji ni politička volja za rješavanje ovog pitanja, a roditelji su zabrinuti za očuvanje nacionalnog identiteta.

Kako dalje?

Prelazak s „dvije škole pod jednim krovom“ na inkluzivne kvalitetne škole od izuzetnog je značaja. Ova promjena omogućila bi djeci da zajedno pohađaju veći broj časova, a jezička i kulturna raznolikost bi se njegovala i preko posebnih časova jezika i vjeronauke. Djeca bi na časovima učila prema predmetnim kurikulumima definiranim na ishodima učenja, kojima se promoviraju tolerancija i kritičko razmišljanje a istovremeno učenici/ice izlažu višestrukim gledištima i viđenjima (multiperspektivnost).

Da bi se odlučno krenulo prema inkluzivnim školama, Misija preporučuje sljedeće:

1. *Politički dijalog,*
2. *Administrativno i pravno ujedinjenje škola,*
3. *Veću interakciju među djecom,*
4. *Kurikularnu reformu,*
5. *Poštovanje sudskih odluka,*
6. *Odgovornost donatora.*

„Dvije škole pod jednim krovom“ jedna je od mnogih politika i praksi u obrazovnom sektoru koje su diskriminatorne i štetne za mlade u BiH. Iako se ova praksa odnosi na samo mali broj škola u BiH, ona predstavlja najvidljiviju i najistureniju politiku obrazovanja kojom se produbljuju podjele. Na vlastima u BiH ipak ostaje da tačno utvrde na koji način će okončati ovu praksu, a to moraju učiniti što prije.

Misija je i dalje tu da pruži podršku u osmišljavanju rješenja i provođenju pozitivnih promjena.

Za više informacija pogledajte izvještaj Misije iz 2018. godine: „Dvije škole pod jednim krovom“ - najvidljiviji primjer diskriminacije u oblasti obrazovanja u Bosni i Hercegovini.

posjedovanjem i zloupotrebom oružja, podržava uspostavljanje integrisane međuinstitucionalne baze podataka o SALW-u i municiji, kao i sistema za njihovo praćenje, te podržava izradu i operacionalizaciju zakonodavnog i regulatornog okvira za deaktiviranje SALW-a.

Misija podržava Bosnu i Hercegovinu u naporima da prenese neperspektivna skladišta vojnog oružja i municije na upotrebu lokalnim civilnim vlastima.

Za više informacija pogledajte izvještaj Misije iz 2018. godine: [„Dvije škole pod jednim krovom“ - najvidljiviji primjer diskriminacije u oblasti obrazovanja u BiH.](#)“

Za više informacija
skenirajte QR kod.

Misija OSCE-a u Bosni i Hercegovini
Fra Anđela Zvizdovića 1, UNITIC Toranj A
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina

Tel: +387 33 952 100
Fax: +387 33 442 479
press.ba@osce.org
www.osce.org/bih

Pratite Misiju OSCE-a u BiH

